

بیمار محترم بخش اورژانس

عقرب گزیدگی

عقربها وابسته به عنکبوتیان هستند. در دنیا گونه های متعددی عقرب وجود دارد که تنها تعدادی محدود برای انسان خطر ناک هستند. عقرب بیشتر در آب هوای گرم و شب ها فعال است. این جاندار معمولاً در اطراف خانه ها و در محل های خلوت و شبها برای شکار از محل اختفا خارج می شود تماس با عقرب، معمولاً تصادفی است. عقرب گزیدگی دردناک بوده و می تواند مخصوصاً برای بچه ها کشنده باشد. عقرب ها ممکن است بیشتر از یک بار نیش بزنند؛ نیش آنها که در انتهای دمشان قرار دارد معمولاً بعد از نیش زدن، در بافت بدن فرد هدف، باقی نمی ماند. علائم و شدت مسمومیت ناشی از عقرب گزیدگی به نوع و بزرگی عقرب و همچنین شرایط جسمی و سنی مصدوم بستگی دارد. کودکان و افراد مسنی که بیماری قلبی دارند، بیشتر از دیگران در معرض مسمومیت شدید هستند.

علائم: معمولاً با درد و سوزش فوری در محل گزش شروع می شود. گاهی درد به نواحی بالای محل گزیدگی انتشار می یابد؛ **علائم شدید** شامل کرختی گسترده در بدن، مشکل در بلع، بند آمدن زبان، بی اختیاری ادرار و مدفوع، تاری دید، سفید شدن چشم، حمله ی صرع، افزایش ترشح بزاق، تنگی نفس، پرش و بی قراری در اندام ها، و کاهش شدید فشار خون و در موارد شدید ایست قلبی؛ این علائم نیازمند اقدامات اورژانسی هستند چون

احتمال مرگ فرد وجود دارد علائم معمولاً به سرعت در محل گزش شروع می شود، و تا ۲۴ ساعت ادامه می یابد یعنی تا پنج ساعت بعد اوج می گیرد. اگر پس از پنج ساعت بیمار علامت جدی بجز درد در محل نداشت، به این معناست که گزش چندان جدی نبوده است.

اقدامات اولیه :

- ارزیابی صحنه حادثه ، در خواست کمک در صورت لزوم
- ارزیابی اولیه مصدوم از نظر تنفس و نبض و دیگر کمک های اولیه ضروری و قرار دادن عضو آسیب دیده در سطحی پایین تر از سطح قلب به دلیل جلوگیری از گسترش سم به سمت قلب، در صورت لزوم بی حرکت نگه داشتن مصدوم و آرام کردن بیمار، لازم است فرد عقرب گزیده به آرامش و خونسردی دعوت شده و اضطراب را از وی دور کرد.
- محل عقرب گزیدگی را با آب و صابون بشویید و مشخصات عقربی که شما را نیش زده است را بردارید یا از او عکس بگیرید.
- پس از شستشو، هر چه زیورآلات دارید، در بیاورید. زیرا تورم بافت آسیب دیده ممکن است گردش خون را دچار مشکل کند. کمپرس سرد بر روی محل گزش بگذارید. ۱۰ دقیقه کمپرس را بگذارید و برای ۱۰ دقیقه بعدی به آن استراحت دهید و از گذاشتن یخ به صورت مستقیم بر روی اندام خود داری کنید. عمل کمپرس سرد را تا رسیدن به بیمارستان ادامه دهید.

- به هیچ عنوان سعی نکنید که زهر را با دهان و مکش از محل عقرب گزیدگی بیرون بیاورید. این کار تنها دهان و لب های شما را آلوده به زهر کرده و سم را وارد بدن شما می کند.
- هیچ آنتی بیوتیکی استفاده نکنید و از مصرف ترکیبات مختلف تزریقی یا خوراکی کورتون دار (مثل هیدروکورتیزون، بتامتازون، دگزامتازون، پردنیزولون) به طور خودسرانه و بدون دستور پزشک خودداری کنید.
- زخم را به هیچ عنوان دستکاری نکنید.
- اگر درد شدید است می توانید از قرص هایی همانند استامینوفن استفاده کنید. به هیچ عنوان از آسپرین و ایبوپروفن استفاده نکنید. چرا که ممکن است علائم را بیشتر کنند.
- در برخی از کتب بستن بالای محل گزش با هدف تاخیر در جذب سم توصیه شده است. برای این کار باید از پارچه باند یا یک وسیله ی مناسب دیگر با عرض حداقل چهار تا پنج سانتی متر استفاده کنید. پارچه ، باند یا وسیله مورد نظر را حدود پنج سانتی متر بالاتر از محل گزش یعنی قسمتی از اندام که به تنه مصدوم نزدیک تر است ببندید پارچه یا باند باید به صورتی بسته شود که یک انگشت به راحتی از زیر آن عبور کند و همچنین باعث قطع نبض در نقاط انتهایی اندام مبتلا نگردد.
- انتقال سریع به مرکز درمانی
- در برخی موارد و در صورت شدید بودن مسمومیت در مراکز درمانی از پادزهر سم عقرب برای خنثی سازی سم و درمان فرد استفاده می شود. البته این کار باید با دستور پزشک و تحت نظارت مستقیم اوصورت گیرد.

اقدامات پیشگیرانه برای کنترل عقرب در محیط زندگی:

- قبل از اینکه وارد محل خواب خود، مخصوصا در خانه ها و اقامتگاه شوید، اطراف ورودی ها را بررسی کنید. اتاق خواب خود را به دقت بررسی و نگاه کنید تا حشره ای در آن نباشد.
- لباس های خود را قبل از پوشیدن حتما بتکانید..کفش ها را درون اتاق یا محل خوابتان بگذارید. قبل از پوشیدن کفش ها آن ها را بتکانید و درونشان را بررسی کنید..
- اگر عقری را بر روی بدن خود حس کردید، فوراً آن را از روی بدن خود پرت کنید و عقرب را به زمین بیاندازید.
- همچنین قبل از خواب به دور محلی که می خوابید یا دور چادر مسافرتی با فاصله نیم متری و به صورت دایره ای گازوئیل، بنزین و نفت بریزید. بوی این مواد عقرب ها را فراری می دهد. همچنین پودر بچه نیز به دلیل موادی که در آن به کار رفته همین کارکرد را دارد.
- همچنین به نصب توری در پنجره ها، بازرسی کناره های اتاق در زمان خواب پوشاندن فاصله در و کف زمین و درز دیوارها، جلوگیری از تلمبار کردن نخاله های ساختمانی، استفاده از تختخواب در محیط های باز و قرار گرفتن پایه های آن در یک ظرف محتوی آب یا نفت و رعایت فاصله ۳۰ سانتی متری تخت با دیوار اشاره کرد.
- پس از ترخیص چه نکاتی را باید رعایت کنم؟
- علائم موضعی مانند درد و تورم حداقل به مدت ۱ تا ۳ روز ادامه می یابند .
- استفاده از داروهای محلی، داغ کردن، تیغ زدن و سوزاندن و همچنین اصلاح و تراشیدن موهای ناحیه گزش تا زمان بهبودی به هیچ وجه توصیه نمی شود.
- در طول چند روز آینده ممکن است دچار احساس ضعف، بی حالی، خستگی، بی اشتها، خفیف و علائم شبیه سرماخوردگی

- مثل: تب خفیف، سردرد و درد عضلانی باشیدو نیاز به استراحت کافی خواهید داشت.بهتر است در این مدت تنها نمانید و حتما توسط یکی از افراد خانواده یا نزدیکان به خصوص زمانی که به خواب می روید مراقبت شوید.این فرد باید هنگام خواب هر ۴-۲ ساعت وضعیت تنفسی شما را از نظر تند یا صدادار شدن نفس ها یا بروز خس خس و سختی تنفس بررسی کند.
- برای کاهش ورم می توانید اندام خود را هنگام خوابیدن یا نشستن بالاتر از سطح بدن قرار دهیدکه با گذاشتن يك يا دو بالش زیر اندام به خصوص در ۲۴ ساعت اول موثر است و از فعالیت های سنگین که باعث فشار بر عضلات می شوند خودداری کنید .
- اگر سابقه حساسیت به نیش عقرب، زنبور یا سایر حشرات و یا سابقه ابتلا به آسم، حساسیت های تنفسی یا پوستی و کهیر در شما یا اعضای خانواده اتان وجود دارد حتما به پزشك اطلاع دهید .
- در صورت تجویز دارو در زمان ترخیص فقط همان دارو را مصرف کنیدو از مصرف خود سرانه در اوپرهیزید.
- از خاراندن ضایعات خودداری کنید، خارش آنها باعث زخمی شدن و بروز عفونت شدید پوستی می شود؛برای کاهش احساس خارش شدید می توانید از پمادهایی مثل کالامین یا کالاندولا بر روی آنها استفاده کنیدو از الکل ،بتادین یا آب اکسیژنه استفاده نکنید .
- عقرب گزیدگی نیاز به پانسمان و پوشیده شدن با باند و گاز استریل ندارد .
- گرما باعث تشدید ضایعات و افزایش خارش می شود.از گرما و تماس با آب گرم،بخار آب و فعالیت در هوای گرم پرهیز کنید .
- لباسهای گشاد، سبک، کاملاً نخی و پوشیده با آستین و پاچه های بلند بپوشید.
- تماس خود با گل ها و گیاهان مثل حضور در باغ یا پارک و گل فروشی را تا حد امکان محدود کنیدو از تماس نزدیک با حیوانات، پرندگان و فضولات آنها وگرد و خاک ،دود وسیگار وقلیان با پوست محل گزش جلوگیری کنید.
- به طور مرتب استحمام کرده و پوست خود را کاملاً تمیز نگه دارید.تا دچار عفونت ثانویه نشویدو از صابون یا مواد شوینده معطر برای استحمام و شستن لباس ها استفاده نکنید .
- تا زمان بهبودی از مصرف مواد شیمیائی و بهداشتی مثل عطر و ادکلن، رنگ مو و عطرهاي تند خودداری کنید .
- از شنا کردن در استخرهای عمومی خودداری کنید.

- استراحت کافی داشته باشید و مایعات کافی بنوشیدو از مصرف محرکهایی چون ادویه جات طی چندروز آینده خودداری شود.
- در صورت امکان روزانه دو نوبت با تب گیر دمایی بدن خود را اندازه بگیرید .

آموزش مراقبت عقرب گزیدگی

واحد آموزش سلامت بیمارستان میمه

بخش اورژانس

کدآموزش: PM/EC-0/00-16

تاریخ بازنگری: ۱۴۰۴/۱/۱